

NETOPÝŘI

Velké Bíteše a okolí

Specialisty na chladné prostředí jsou **netopýr černý** (*Barbastella barbastellus*) a **netopýr severní** (*Eptesicus nilssonii*), zaznamenaní v okolí Křižanova, Ořechova a Lažánecko-Heroltického krasu. Jejich výskyt v samotné Velké Bíteši je pravděpodobný.

netopýr černý

netopýr stromový

Netopýřím stíhačem, specialistou na vzdušné lovectví ve velkých výškách, je **netopýr rezavý** (*Nyctalus noctula*), sídlí ve stromových dutinách a často i ve štěrbinách panelových domů. Ve Velké Bíteši je jeho výskyt potvrzen detektorem na lovištích přímo v intravilánu města. Jeho příbuzný **netopýr stromový** (*Nyctalus leisleri*) je v ČR velmi vzácný, v roce 2007 však byli odchyceni 3 jedinci u Dolních Louček a u Maršova.

Černo stříbrně zbarvený **netopýr pestrý** (*Vespertilio murinus*) zalétá na zimu i do štěrbin mezi panely domů ve Velkém Meziříčí.

Vrápenci vydávají echolokační signály nosem, při zimování se balí do létacích blan, zimují ve sklepích, štolách a jeskyních, v údolí Bílého potoka zimuje ve štolách **vrápenec malý** (*Rhinolophus hipposideros*).

zimující vrápenec malý

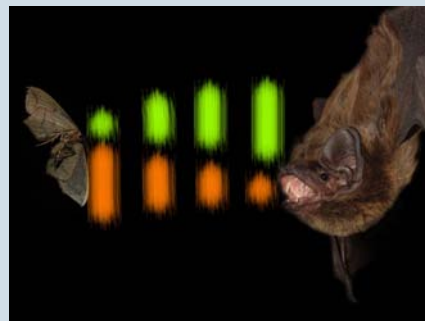

vrápenec malý

Echolokace:

Svou kořist (hmyz) vyhledávají netopýři za naprosté tmy. Za tmy se také bezchybně orientují mezi překážkami. Umožňuje jim to schopnost tzv. echolokace, zjišťování překážek a kořisti pomocí ozvěny. Tlankou (netopýři) nebo nosem (vrápenci) vydávají série vysokofrekvenčních výkřiků (ultrazvuk), odraz těchto výkřiků od překážky nebo kořisti pak analyzují s pomocí vynikajícího sluchu. Také proto jsou někteří vybaveni nápadnými ušními boltci. Jejich sonar (tak se netopýřím ultrazvuku říká) je velmi přesný a umožňuje zaznamenat i velmi malé objekty. Nejčastější echolokační frekvence se pohybují mezi 20 a 120 kHz. Detekovat netopýří sonar umožňují speciální přístroje tzv. Bat detektory, které umožňují jinak pro člověka neslyšitelný ultrazvuk převést do slyšitelné podoby.

Vydala:
Základní škola Velká Bíteš
Sadová 579
skola@zsbites.cz
www.zsbites.cz

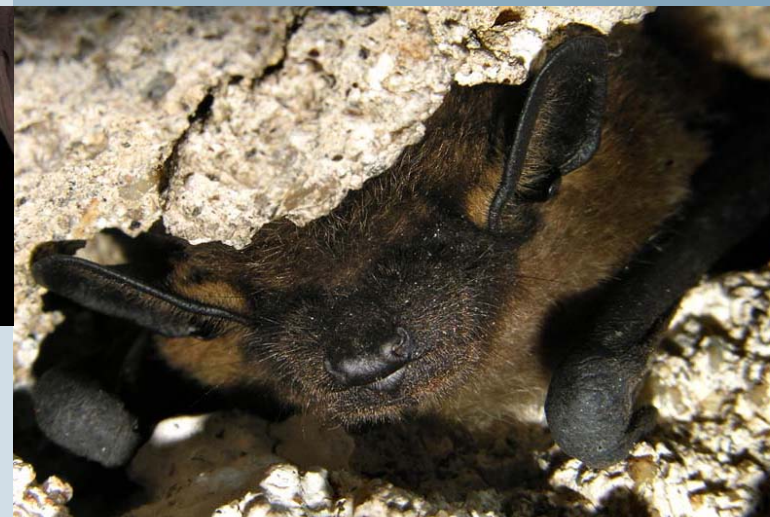
v roce 2007

Text a foto: Mgr. Vlastislav Káňa
& Martin Maláč
Kontakty: kanabat@email.cz
malacmartin@seznam.cz
www.ceson.org
Grafická úprava: Ing. Jan Chmeliček
Tisk: Protisk Velké Meziříčí
Náklad: 2500 ks

Kraj Vysočina

Tento projekt vznikl za finanční podpory kraje Vysočina

zimující netopýr večerní

V České republice bylo dosud zjištěno dvacet pět druhů netopýřů, z toho dvacet obývá naše území pravidelně. Všichni naši netopýři jsou výhradně hmyzožraví, schopní hibernace - zimního spánku. Během něj v zimních měsících klesá jejich tělesná teplota asi na deset stupňů celsia, dechová frekvence na 5–20 nádechů za minutu a tep na čtyři tepy v minutě. Každé probuzení stojí netopýra značné množství naspořené energie v podobě tukových zásob nasbíraných koncem léta a při častém vyrušování během zimování může hlad i uhynout. Proto je nutno netopýry na zimovištích nerušit, návštěvy takových prostor omezit na minimum a zajistit jim všemi prostředky maximální ochranu.

netopýr velký

netopýr dlouhouchý

Ke svému životu také potřebují nenarušené prostředí, i když jsou schopni žít v těsné blízkosti člověka (synantropně). Tím ale podobnost jejich životních nároků končí. Různé druhy vyžadují různé prostředí, mezi hmyzem, jenž je jejich potravou, si vybírají různou kořist. Vyžadují odlišná zimoviště od jeskyní, sklepů nebo štol až po skalní šterbiny, spáry mezi cihlami a panely nebo dutiny stromů. Přirozených úkrytů však rychle ubývá (zejména starých dutých stromů) a netopýři jsou nuceni vyhledávat ve stále větší míře náhradní stanoviště, opět často v těsné blízkosti člověka.

Bítešský kostel hostí samotářské samce netopýrů v časech letního krmení.

netopýři ušatí v letní kolonii

Přírodní prostředí, nabídka letních (půdy starých domů, stromové dutiny) a zimních (štoly, sklepy, jeskyně) úkrytů, nabídka potravy a klima oblasti jsou tedy pro výskyt, početnost a druhovou skladbu netopýrů rozhodující. Tak je tomu i v okolí Velké Bíteše, které netopýrům nabízí vhodné prostředí a v podobě starých důlních děl v údolí Bílého potoka a Lažánecko-Heroltického krasu i vhodná zimoviště.

Z nejbližšího okolí Velké Bíteše a samotného města je známo osm druhů, z širšího okolí pak šestnáct, přičemž intenzivní faunistický průzkum právě probíhá a může přinést ještě další zajímavé nálezy. Zde mohou pomoci sami občané oznámením výskytu netopýrů na některém z níže uvedených kontaktů. Nemusí mít obavy ze škod páchaných netopýry (například trus na půdách), ty jsou v podmínkách ČR zanedbatelné a navíc je možno kompenzovat případné problémy s výskytem netopýrů i finančně, například v rámci mezinárodního programu NATURA 2000 a z různých

odchyt netopýrů do sítě

fondů. S manipulací a řešením vztahů s netopýry ve vašem okolí rádi pomohou členové České společnosti pro ochranu netopýrů (ČESON).

Všichni naši netopýři i jejich úkryty jsou zákonem chráněni, jsou řazeni mezi ohrožené a zvláště ohrožené druhy.

Jaké druhy netopýrů to tedy v okolí města Velké Bíteše žijí, loví, rodí mláďata nebo zimují?

Netopýr velký (*Myotis myotis*), největší z našich netopýrů, zimuje ve štolách v údolí Bílého potoka, jednotlivé kusy se nacházejí na půdách budov a malé letní kolonie samic s mláďaty například na kostele v Tasově.

netopýr velký - samice s mláďetem

netopýři velcí zimující ve štolách

Netopýr vodní (*Myotis daubentonii*) je specialistou v lovu hmyzu nad vodní hladinou a patří k nejhojnějším a nejnápadnějším druhům v rybníkatých oblastech Českomoravské vrchoviny. Vyskytuje se i v samotném intravilánu města a u rybníků v okolí, zimuje ve štolách v údolí Bílého potoka a u Maršova.

netopýr vodní

netopýr večerní

Netopýra večerního (*Eptesicus serotinus*) můžeme ve Velké Bíteši vidět létat za soumraku kolem lamp pouličního osvětlení, kde loví světlem přilákaný hmyz.

Netopýr řasnatý (*Myotis nattererii*) a **netopýr brvitý** (*Myotis emarginatus*) jsou specialisté na sběr hmyzu a pavouků z povrchu vegetace. Vzácně, leč pravidelně jsou v okolí Velké Bíteše zastíženi a zimují ve štolách v údolí Bílého potoka a u Maršova.

netopýr řasnatý

Jeden z našich nejmenších netopýrů je **netopýr hvízdavý** (*Pipistrellus pipistrellus*). V současnosti probíhá na Moravě intenzivní výzkum tohoto druhu i jeho dvojníka **netopýra nejmenšího** (*Pipistrellus pygmaeus*), který je nejmenším netopýrem nejen v ČR, ale v celé Evropě.

Z okolí Ořechova, Osové Bítýšky a Vlkova je znám výskyt **netopýra vousatého** (*Myotis mystacinus*) a jeho dvojníka **netopýra Brandtova** (*Myotis brandtii*). Osidlují především šterbinové úkryty (za okenními, nebo obložením v chatových oblastech).

Netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*) je vzácným, avšak pravidelným hostem zimovišť ve štolách poblíž Velké Bíteše.

Netopýr ušatý (*Plecotus auritus*) obývá půdy mnoha kostelů v okolí, jeho dvojník **netopýr dlouhouchý** (*Plecotus austriacus*) je na Vysočině vzácnější, ale v samotné Velké Bíteši, ve Křoví a v Křižanově již byl nalezen.

zimující netopýr brvitý

netopýr Brandtův

netopýr ušatý